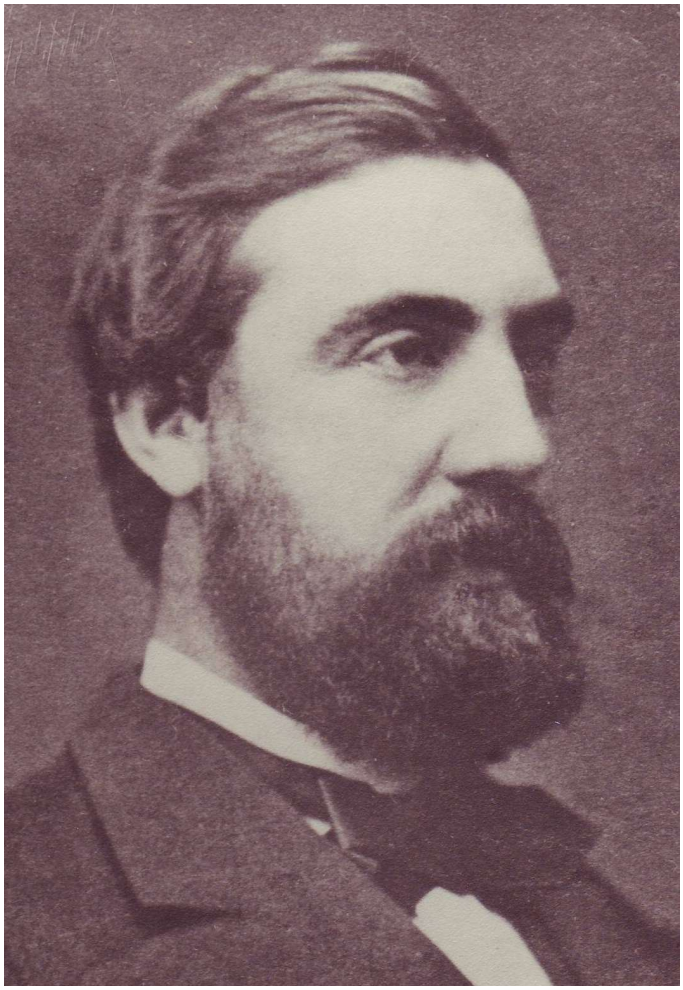

Historien om Arvid Wennersten

* 30 augusti 1844

† 23 september 1901

Förord

Arvid var min farfarsfar och det ”svarta fåret” i vår släkt. Min pappa Gösta var road av sin släkt och han hade samlat på sig en hel del material och var också med på en släktträff med Berglundarna (farfarsmors släkt) i mitten på 1950-talet. Men medan han hade bilder av Arvids föräldrar och farfar på väggen hemma, så saknades bilder av Arvid. Och medan mycket sades om Arvids far och farfar och hans hustrus släkt, så avfärdades Arvid med den kärnfulla sammanfattningen - ”han söp upp två gårdar, först en han fått av sin far och sedan en han fått av sin hustru(s släkt)”.

När min mamma dog sommaren 2009, så fick jag ta över den mycket lilla fotohög hon hade i sin lägenhet och döm om min förvåning då jag där, förutom bilder av farfar Nils och hans hustru Ester, också hittade en bild av Arvid, vilket gav mig impulsen att få veta mer om honom, via de numera lättillgängliga arkiven. Och när jag fick fram skilsmässopapperen och dödsbouppteckningen efter honom, så väcktes mitt intresse på allvar, då de båda helt tydligt är friserade. Arvids två konkurser och skilsmässan var svåra upplevelser för hans barn och jag känner att det då är värt att se om han är värd ett bättre eftermäle än min pappas summering – om detta i alltför stor grad styrts av Berglundarna.

I detta arbete att se om det går att hitta en mer komplett beskrivning av Arvid så har jag haft stor hjälp av min syster Kerstin, min kusin Gösta, mina sysslingar Bengt och Marianne. Jag vill också rikta ett tack till de barnbarn till Arvid jag pratat med, min faster Birgitta, Karls son Ivar och dotter Ingrid.

1 maj 2013 kompletterades skriften, främst med information om gårdar efter en rundresa i området med Ingela dotter till Ivar son till Karl.

Anders Wennersten, son till Gösta, sonson till Nils, sonsonson till Arvid

version A 2010-11-09

version B 2013-08 om tiden 1874-1876, mer om gårdar

version C 2015-04 om Edit, om ett köp som ej blev av 1895

version D 2015-04 om Edit, om skolor för Arvid mm

Släktträd

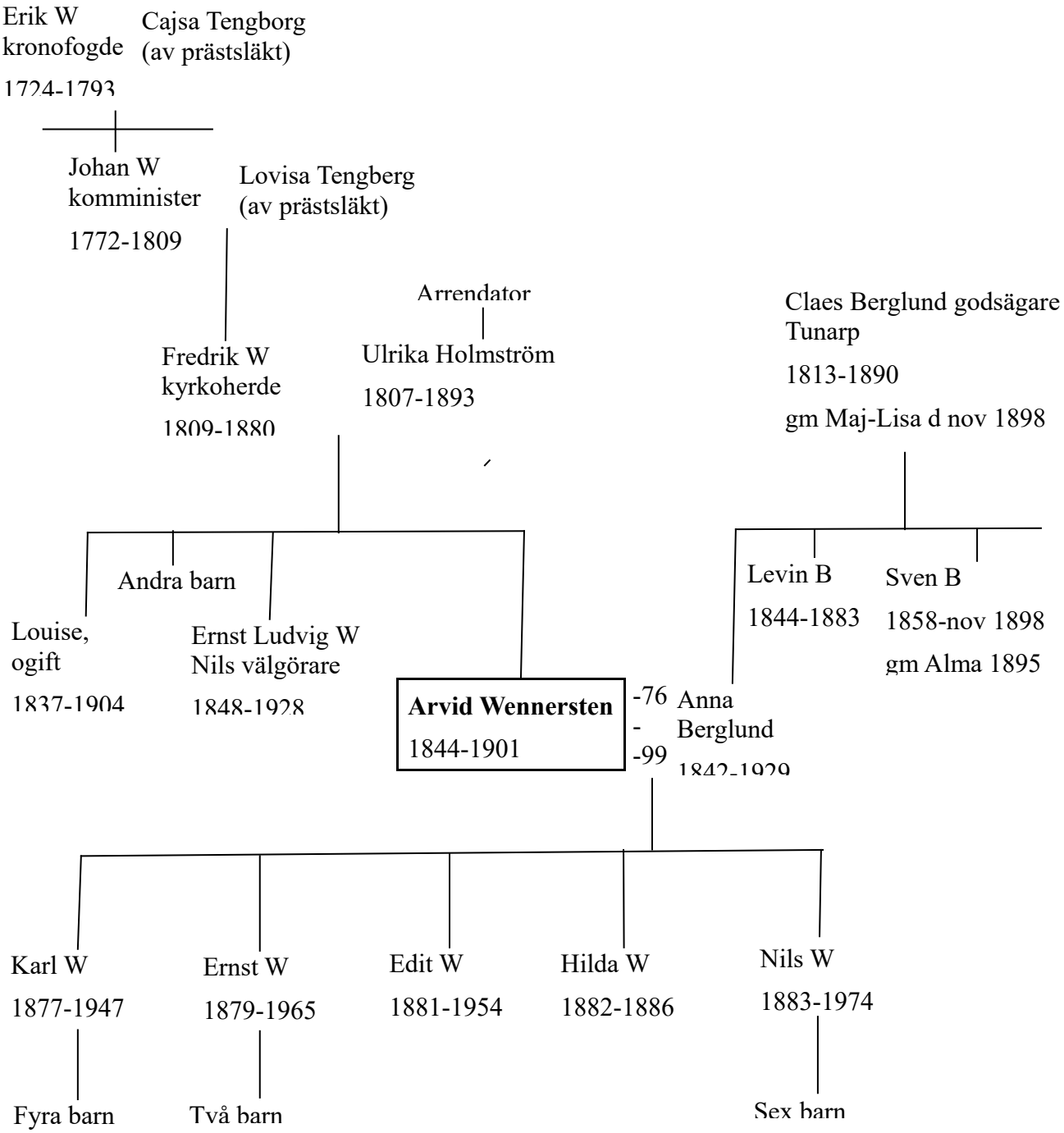
Erik W
kronofogde
1724-1793
Cajsa Tengborg
(av prästsläkt)
Johan W
komminister
1772-1809
Lovisa Tengberg
(av prästsläkt)
Fredrik W
kyrkoherde
1809-1880
Arrendator
Ulrika Holmström
1807-1893
Claes Berglund godsägare
Tunarp
1813-1890
gm Maj-Lisa d nov 1898
Andra barn
Louise,
ogift
1837-1904
Ernst Ludvig W
Nils välgörare
1848-1928
Arvid Wennersten
1844-1901
-76
-
-99
Anna
Berglund
1842-1929
Levin B
1844-1883
Sven B
1858-nov 1898
gm Alma 1895
Karl W
1877-1947
Ernst W
1879-1965
Edit W
1881-1954
Hilda W
1882-1886
Nils W
1883-1974
Fyra barn
Två barn
Sex barn

Arvids föräldrar och syskon

Fredrik Wennersten

Fredrik Wennersten

Fredrik var född 26 januari 1809 i Grevbäck. Han var enda barnet till Johan Fredrik Wennersten och Lovisa Tengberg. Johan var då komminister och avled i november samma år vid 37 års ålder. *JW blev angripen av så häftig sinnesyra, att han kastade sig i elden, frälsades väl därifrån av sin hustru och en tjänare, men skadade sig så illa att han efter några dagars svåra plågor dog*. Fredriks mor och farmor var av gammal prästsläkt och bland farbröderna fanns väletablerade personer som Nils W rektor i Lidköping, och brukspatron Andreas M W, så resurser fanns för Fredrik att bli präst.

Fredrik togs in i Skara skola 1823, i Uppsala 1829 och prästvigdes 1832.

Fredrik gifte sig 1836, blev komminister i Sandhem 1843 och i Hässle 1847 (tillträdde 1850). Han blev kyrkoherde i Kinneved 1856 (tillträdde 1859), i vars kyrka bilden av honom fortfarande återfinns.

I Skara stifts herdaminne finns en längre karakteristik av honom: *W var en god predikant, grundlig och samvetsgrann, mycket ordentlig i alla sina ämbets-åligganden. Därom vittna protokolls- och räkenskapsböcker från hans tid och av visitationsprotokoll från september 1860 av biskop Butsch där han betygar W sin högaktning på det sätt han ”sitt ämbete förvaltat”. Han var godmodig vilket ingalunda var liktydigt med beskedlighet, ty han visste, vad han ville, och kunde även, när så krävdes, med kraft hävda sin mening. Mycket barnkär bevisade han barnen all vänlighet. Vid husförhören klappade han dem på huvudet, på det de ej skulle bliva försagda. Hans hem var ett gott och gästfritt gammaldags prästhem, ganska välbärgat. I umgänget kunde han vara glad och skämtsam men uppträdde alltid med värdighet. Under sin krafts dagar brukade han själv med framgång sitt boställe men bortarrenderade det på äldre dagar.*

Ingrid Halle, dotter till Arvids son Karl, uppger att dennes intresse för växtinsamling kom av Fredrik och att han hade minnen av hur Fredrik hållit honom i handen och visat på blommor.

Fredrik dog den 18 juni 1880. Boets tillgångar var 7 800 kronor, med ett antal mindre lån till Arvid, och skulder till hemmadottern Louise på 500+300 kronor.

Kinneveds kyrka, där i sakristian porträttet av Fredrik hänger, avmålat från fotografiet ovan

Ulrika Holmström

Ulrika W, f Holmström

Arvids mor Ulrika, född 1807, var dotter till arrendatorn Erik Holmström och hans hustru B.C. Gallander.

Ulrika gifte sig 1836 och dog 1893. Efter makens död 1880 bodde hon kvar i prästgården tills hon 1883 flyttade till Slöta med dottern Louise och en piga. Hon bosatte sig i ett hus i Vartofta där hon tog hand om barn (en) till äldsta sonen när denne dog 1883. I bouppteckningen upptogs huset till 2 500 kronor. Där fanns också en skuld till Louise på 800 och 2 500 till någons omyndiga barn, troligen äldsta sonens, där Arvid står som förmyndare.

I den fortsatta berättelsen dyker en kusin till Arvid upp som hette Holmström och hade en liten speceriaffär i Skara.

Syskon

Arvid var femte barnet av åtta.

Äldst var Lovisa (Louise) född 1837 död ogift 1904. Hon bodde med sin mor till dennes död och Louise återkommer i samband med bouppteckningen efter Arvid. Därefter kom Carl Erik Willgot född 1838, död redan 1883, handlande i Göteborg. Maria Fredrika föddes 1840 men dog redan 1857 (av förkylning vid en bal). Fjärde barn var Sofia Amalia född 1842, död 1915. Hon gifte sig med L Kinnberg senare kyrkoherde i Medelplana.

Ernst Ludvig

Efter Arvid följde Johan Teodor (”Tore”) född 11 oktober 1846 död 1919, stationsskrivare vid SJ, kommunalman, innehavare av Hallestorp, Vartofta, som han erhöll genom sitt första giftermål med vilken han hade fyra barn. Därefter kom Ernst (Ludvig) född 25 november 1848 död 2 juni 1928 Han var kronobefallningsman i Södra Kålland, Lidköping. Denna Ernst är av Arvids fru kallad *den snällaste av dem alla i den kullen*. Han är också den som finansierade Arvids son Nils ångtvätt efter konkursen efter kemtvätten, Nils fick också, som det enda av Arvids barn, ett arv på 20 000 kr efter denne.

Sista barnet var Hilda född 1852, död 1858.

Kommentar

Fredrik och Ulrika gifte sig förhållandevis tidigt, vanligt var annars att en präst väntade med giftermål tills han blivit kyrkoherde och då fått en god inkomst. Bland sönerna fick ändå alla möjlighet att från 1858 läsa vid Skara läroverk, för Wilgott blev det dock bara en termin, och det blev bara den yngsta Ernst använde den för att få ett kvalificerat yrke. Äldste sonens yrkesval, handlande, ligger i linje med Ulrikas syskonbarn vilken hade en speceriaffär, och Arvid prövade på handlandebranschen.

Det finns inga tecken på misstro mot Arvid från hans familj. Hans far lånade honom pengar vid flera tillfällen och när hans äldsta bror dör 1883, tycks Arvid bli förmyndare till hans barn, Louise hjälper honom med pengar på slutet och Ernst är en allmän välgörare åt Arvids son Nils.

Arvid fram till sitt giftermål

Arvid Fredrik föddes 30 augusti 1844 i Bäckåkra prästgård i Sandhem.

Gick i Skara läroverk 1858-1863. Genomgick därefter Alnarps lantbruksskola. Första notis i kyrkoböckerna är en utflyttning till Partille 9 november 1866, åter därifrån 24 oktober 1867 (notis i Partilles kyrkoböcker ej funnen). 11 december 1868 beger han sig till Falköping där han arbetade som biträde i en handelsbod. Han lämnar Falköping 4 april 1870 och beger sig till Börstig med titeln lantbrukare. Han uppges även varit arrendator av Vestorp i Brismene socken (troligen Västarp strax väster om Börstig). Åter i hemmet 24 oktober 1874, flyttar han till den näraliggande kronogården Västarp i Lagerstorp 24 mars som arrendator och utflyttar därifrån till Skara i april 1876 efter giftermålet.

11 februari 1876 gifter han sig med Anna Kristina Berglund och i april samma år flyttar de in på storgården (stadsländeriet) Örnsjöberg utanför Skara

Kommentar

Besöket i Partille kan antas varit till hans äldsta bror, handlanden, och sejouren i Falköping pekar också på en ambition på en karriär som handlande Flytten 1870 till Börstig/Brismene känns därför lite oväntad. Var det en mindre lyckad insats som gjorde att han går tillbaks till en lantbrukarkarriär? Ovan står det att Fredrik skötte prästgårdens jordbruk själv och han genomgick även Alnarp lantbruksskola. En karriär som lantbrukare låg nära till hands om den som handlande inte fungerade.

Arvid 1876

Anna 1876

Berglundarna och gårdarna

Den släkt Arvid kom att gifta in sig verkar ha sett det som viktigt att ha en gård med stor mangångsbyggnad. Denna värdering kan antas legat bakom Arvids blivande fru och svärfars agerande kring äktenskapet. Det kan också antas denna värdering anammades av Arvid och påverkat hur han envist drev sin, från början excellenta, ekonomi mot ruin hellre än att vara utan ”fin” gård.

Bröderna Gabriel och Anders Berglund var födda runt 1780 och dog kring 1860. De var av bondesläkt och kom att i början av 1800-talet köpa upp flera stora gårdar från tidigare adliga familjer. Det finns många historier om dessa transaktioner där de ”skröt” över sin bondskhet och sina pengar. De blev rika och ägare till många stora gårdar men de blev inte socialt accepterade och det försvårade också deras barns och barnsbarns möjligheter bli accepterade av andra storgodsägare.

Anders barn ”mossbergarna” ansågs rikare med David på Gimmene och Annelund, Aron på Anneberg och Tumberg och Casper på fädernegården Mosseberg. I den gren Arvids svärfar Claes tillhörde fanns brodern David, på fädernegården Klämmestorp och en syster, som liksom broderna var gift Lindberg, på Dintestorp.

Klämmestorp

Dintestorp

Gimmene

Arvids hustru, Anna Berglund från Tunarp

Claes Berglund

Anna Kristina Berglund, född 23 oktober 1842, död 21 mars 1929 var dotter och äldsta barn till Claes Berglund (1813-1890) och Maija-Lisa Svensdotter (1822-1898).

Av Annas bröder var den äldsta sonen Levin arrendator i Leverne och dog ung 1883, den andra Per blev ingenjör och den yngste, Sven, kom att ta över Tunarp. Av systrarna dog en i tonåren 1890 och den andra förblev ogift.

Anna fick sin utbildning av en guvernant som bodde på Tunarp, och av hennes fotoalbum verkar umgänget främst varit släkten som också hade stora gårdar.

Fredrik Wennersten och Claes Berglund var grannar 1843-1848 när Fredrik var kommunister i Sandhem. När Arvid 1874 återkom till Kineved, där Fredrik då var kyrkoherde, så var avståndet till Tunarp, cirka 15 kilometer, inte mer än att regelbundna kontakter var möjliga.

Tunarp köpte Claes Berglund 1847 och lät 1855 uppföra byggnaderna som syns här. Mangården (till vänster) är idag ombyggd, men flyglarna står kvar med ursprunligt utseende.

Hofmejorna, gården Annas mor kom från och där Arvid med familj bodde 1893-1894

Giftermål och förvärvet av Örnsjöberg

Arvid och Anna gifte sig i Sandhem 11 februari 1876 men av flyttnotiserna ser det ut som de flyttade samman först i april på den nyköpta gården Örnsjöberg.

Köpekontraktet för Örnsjöberg är från 30 mars 1876, underskrivet av båda makarna, lagfart given 10 april är på 44.000 kr. Det finns ett skuldebrev till säljaren på 15.000 kr att betalas inom ett år (vilket också skedde) och ett på 6.000 att betalas efter två år (vilket också skedde). Dessutom finns en inteckning avseende ett äldre lån på fastigheten på 7.500 som dödades också i mars 1878. Som borgensman för de två första skuldebreven står Claes Berglund. Sonen Ernst skriver *..ägare till Örnsberg som han väl fick vid giftermålet av svärfar Claes Berglund.*

Kommentar
De 44.000 som erlades är stora pengar, motsvarar idag ungefär 15-20 miljoner kronor, och några sådan summor kan inte kommit från Arvid eller hans släkt, som snarast kunde uppbringa summor som 500-1.500 kronor. Med Claes som borgensman med Ernsts notis, så ser det ut som att det är Claes som betalar de 15.000 i mars 1877 och 13.500 i mars 1878. Den kvarvarande köpesumman på runt 15.000 bör ha erlagts vid kontraktets tecknande i mars 1876 och även detta belopp (som är av samma storleksordning som betalas ett och två år senare) bör ha betalats av Claes. Tunarp är vid sonen Svens död 1898 värderat till 130.000 kronor, så Claes totala tillgångar 1876 kunde mycket väl ligga i spannet 100-200.000 kronor, men det belopp Claes bistått med, troligen hela köpesumman på 44.000 kronor, verkar vara mer än den sjättedel som kunde ses som Annas andel.

På papperet ser det ut som Arvid får mycket stora fördelar av giftermålet, men själv tillför mycket litet.

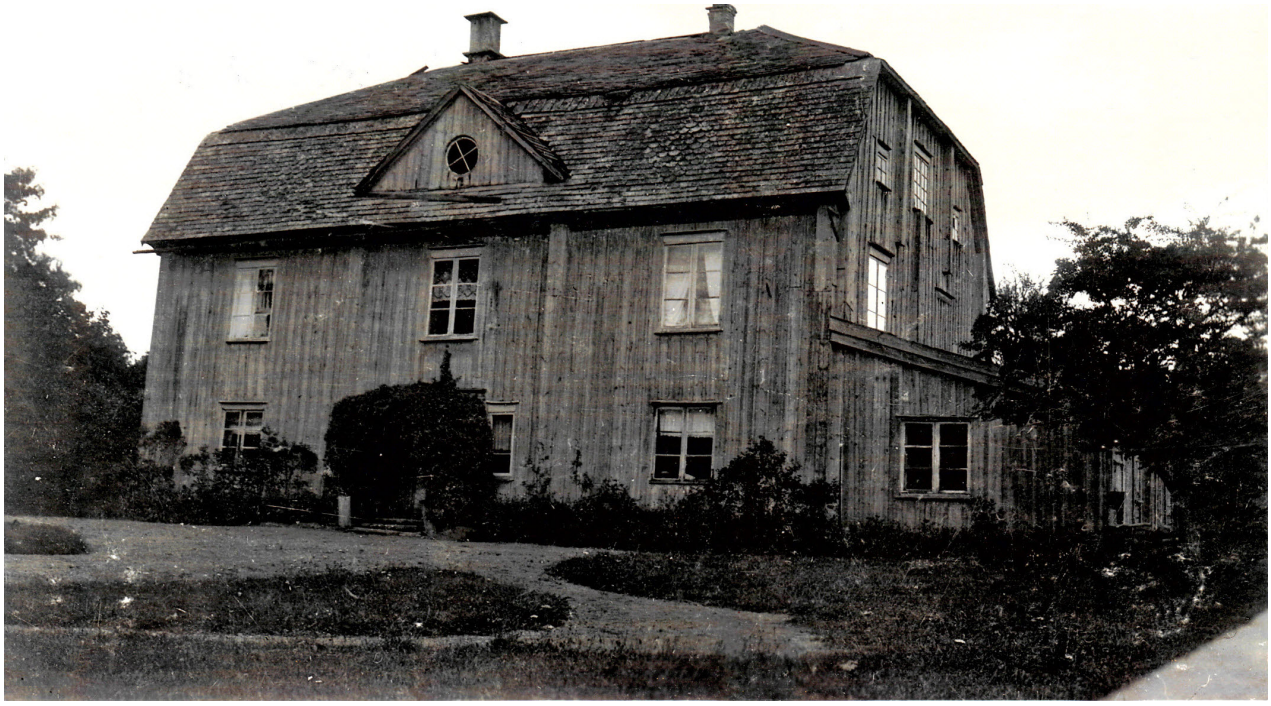

Örnsjöberg 1911, en gård som i frächare skick 1876 var passande för en Berglundare

Tiden på Örnsjöberg, 1876-1893

Under tiden på Örnsjöberg föddes barnen Karl 15 april 1877, Ernst 15 februari 1879, Edit 29 januari 1881, Hilda 6 augusti 1882 (dör 23 april 1888 i scharlakansfeber) och Nils 23 november 1883.

Sonen Ernst runt 1960 om sin uppväxt: *Med de många barnen så ordnades det så att vi barn från 5 år tills vi började skolan fick vistas hos morföräldrarna på Tunarp. (..stycke om Tunarp och släkten där etc...). Så börjar skoltiden. Först två år i småskolan i Götala (..).Från småskolan gick vägen direkt till läroverket i Skara. Min bror Karl och jag var inackorderade i Jutina Holmströms (kusin till far) hem på Skolgatan, där hon hade en speceriaffär i sin gård. Senare hade vi eget hushåll i staden, där mor skötte hushållet under terminerna. Min syster Edit gick då i flickskolan medan mina yngsta syskon då 6 och 4 också var med. I april 1888 drabbades jag Nils och Hilda av scharlakansfeber (..berättelse om Hildas död då modern vakade, men Ernst förväntades hjälpa till...)* (Ernst uttrycker mycket stor besvikelse att han tvingades sluta skolan vid flytten 1893)

4 april 1893 flyttar hela familjen från Örnsjöberg. Den föregicks av en utannonserad lösöreauktion den 17 mars, och en försäljning av gården med köpebrev från 23 mars.

Ekonomin

I bouppteckningen efter Arvids far, Fredrik, från sommaren 1880, så återfinns smålån till Arvid, två från 1876 på 362 kr, två odaterade på 130 kr, två från nov 1879 på 175 kr, den ena delvis återbetald strax före dödsfallet. Detta skulle indikera att Arvid redan de första åren gick med förlust på några hundra kronor per år. I samband med arvsskiftet efter sin far 1880 torde Arvid fått netto runt 500 kronor

I dödsboet efter Annas far Claes Berglund 1890 finns inga reverser till Arvid eller Anna. Behållningen är bara 1 300, vilket enligt anteckningar från Nils delvis berodde på att han på slutet gjort dåliga affärer och var barskrapad. Han var heller inte vid sin död ägare till Tunarp, vilken alltså måste övergått i sonen Svens ägo före dess.

Från 1888 ökar kostnaderna då de från den tiden har två hushåll och barnens skolgång måste kostat en del.

Köpebrev från 1893 visar att fastigheten Örnsjöberg, vars totala taxeringsvärde anges till 38.000, då såldes i femtedelar till olika köpare, för vad det verkar 6.000 per del Detta skulle också stämma med annan uppgift om laga skifte 1893. Samtidigt står det i köpebreven att skulder och inteckningar tas över av köparen, och det verkar som inga pengar återstod för Arvid och Anna efter försäljningen.

Kommentar

Avståndet från Örnsjöberg till Skara och skolan där är bara cirka tre kilometer. Att Anna därför bor i staden med alla barnen från 1888 är alls inte självklart och innebar både ökade kostnader för hemmet och att Arvid blev lämnad helt för sig själv att sköta Örnsjöberg. Det ligger nära till hands att se att det som en del av en brytning mellan makarna.

Den ekonomiska analysen ovan indikerar att deras ekonomi gick back hela tiden och att underskottet troligen ökade de senare åren. Att hela beloppet som erlagts för köpet till synes gått förlorade under de 17 år de ägde fastigheten skulle ge ett underskott på 2.000- 2.500 kr/år, troligtvis uppemot 4.000 de sista åren (motsvarar

runt 1 mkr/år i dagens penningvärde). Det skulle då innebära en extremt olönsam jordbruksrörelse, åtminstone de sista åren, och att de samtidigt drogs med stora extra kostnader för skolgång och extrahushåll i staden. Hur pengar kom fram för att täcka underskotten finns inte dokumenterat, men hjälp från släkt kan nog uteslutas efter 1890, då Claes dog. Försäljning och/eller inteckningar av delar av Örnsjöberg är det troliga sättet Arvid använt, men i slutet räckte ändå inte total försäljning för att ge några pengar över.

Jordbrukets ekonomiska förutsättningarna ändrades runt 1890 då billig import av spannmål från Australien och USA sänkte marknadspriset. Samtidigt medförde industrialismens intåg och emigrationen att kostnaden för arbetskraft ökade. Detta tillsammans gjorde att de ekonomiska förutsättningarna för storjordbrukare som fortsatte i ”gamla banor” kraftigt försämrades. Det verkar också som flera bland de storbönder som ingick i umgänget drabbades och enligt anteckningar från Nils var även Claes ”barskrapad” mot slutet av sitt liv. Arvid verkar ju redan tidigare haft svårt få inkomster och utgifter i balans och en bristande anpassning till nya yttre förutsättningar passar väl in i bilden. Så allt större löpande underskott med lån/reverser som både genererade räntekostnader och krav på att omsätta dessa allt större summor, kan vara tillräcklig förklaring till den till synes galopperande kollapsen mot slutet.

Bilden visar Annas mamma, Anna, Karl, Edit?, Ernst och systrarna med Nils/Hilda? I famnen. Ett av de yngre barnen saknas, Hilda/Nils?, och bilden bör vara tagen runt 1886.

Platsen har ej kunnat bestämmas. Tunarpsflygeln är kortare. Kan det vara Kylle?

Mellan gårdar 1893-1894

Foto troligtvis taget vid Arvids 50 årsdag 30 augusti 1894, kort tid innan familjen skingrades
Övre raden:Ernst, Nils, Edit, Karl, Nedre raden:Anna, Arvid

Hela familjen flyttade i april 1893 till Hofmajorna, en släktgård (Annas mor var född där) norr om Mullsjö. I november flyttar de sedan till gården Kylle nära Tunarp.

Den 21 juni 1893 avlider Arvids mor Ulrika och boet uppges vara värt 1.867 kr, vilket borde innebära 300 kr till Arvid, men också att Arvid som förmyndare åt omyndiga syskonbarn kunde disponera ytterligare 2.800 för deras bästa.

I ett brev inom Berglundssläkten från 23 januari 1894 står det ”Tänk att August sålde Gärdagården till Wennersten, Tunarpsmåg, att tillträda den 14-nde Mars” vilket indikerar en affär som aldrig fullföljdes. I augusti blir det dock flytt till Uddetorp.

Karl flyttar i oktober 1894 till Tunarp. Vid tiden 1897-1898 är han inspektor över gården hos sin morbror Sven. 16 oktober 1899 (Sven dog i november 1898) flyttar Karl till Borås (inskriven som bokhållare), där han sedan stannar resten av sitt liv.

Ernst flyttar 2 november 1894 till Dalum. Ernst berättelse: *Under den första tiden läste jag privat (på Tunarp) matematik, tyska och svenska för en lärare. Under Hovmajortiden fick jag arbete i en speceriaffär i Mullsjö dit jag gick varje dag fram och åter 10 km. Min moster Alma utverkade sedan att att jag fick komma till Dalums station som elev.* 1897 flyttar Ernst till Linköping som anställd vid SJ.

Kommentar

Den ekonomiska knappheten lyser igenom, men de verkar bott någorlunda ståndsmässigt som inneboende på större gårdar. Alma, 1895 gift med Sven Berglund, verkar ha haft betydelse, klart för Ernst, kanske också för Karl som togs väl om hand.

Uddetorp 1894-1898

Arvid, Anna, Edit och Nils flyttar till Uddetorp i augusti 1894 och flyttar ut 30 mars 1898.

Skrivet av Ernst : *Arvid köpte den av fröknarna von Mentzer. Gården var då ganska förfallen. Arvid blev där sjuk och blev allt sämre, varför gården såldes*

En person från den lokala hembygdsföreningen uppger: *Arvid hade förköpt sig och blev där sjuk.*

Det finns inga dokument eller skrivningar som visar Arvid faktiskt ägt gården, bara att han varit skriven där

Från Uddetorp flyttar de tillbaks till Sandhem (Tunarp). I november 1898 dör både brodern Sven, Tunarpsägaren, och modern till Anna. 21 februari 1899 är Arvid och Anna formellt skrivna som inflyttade till Jönköping, men enligt skilsmässo-handlingarna flyttade Arvid redan i december 1898, och oklart är hur, när och om resten av familjen flyttat. Anna är sedan från slutet av augusti 1899, när skilsmässan är klar, åter skriven på Tunarp, men nu utan sina barn.

Arvid med Edit och Nils står som utflyttade till Alingsås 24 april 1900. I januari 1902 står Nils som studerande i Borås (inflyttningsnotisen är från 31 december 1901 med titeln teknolog till samma adress som sin bror Karl) och Edit som boende i Drammen.

Kommentar

Det verkar som något köpekrontrakt aldrig tecknats, och kanske var det bara en mindre handpenning som erlagt vilket kan funnits efter att Arvids mamma Ulrika dör 1895. Någon möjlighet erlägga en full köpeskilling kan aldrig funnits.

Tiden på Uddetorp bör varit mycket hård, det nämns nedan om långt gångna skilsmässodiskussioner redan på våren 1898. Nils har också resten av livet en mycket nära och tolerant relation till Edit som mycket väl kan grundlagts av gemensamma (dåliga) minnen från denna period.

Uddetorp

Skilsmässan 1899

9 mars-4 april (§ 69 och § 87) Jönköpings Rådhusrätt

- Begäran från Arvid *Som min hustru AW av ondska och motvilja lämnat mitt hem och uppehåller sig i Köpenhamn, i avsikt att icke vidare till mig återvända för äktenskapets fortsättande, får jag vördsamt anhålla om laga kallelse och stämning å henne med yrkande att varda från henne i äktenskapet skild samt att hon måtte förklaras sin rätt i boet förlustig*. (Jönköping 9 mars)
- *För att granska de i denna ansökan framställda påståendena kallas (.AnnaW..) till inställelse inför Rådhusrätten 30 mars 10.00(..)*(9 mars, 1 kr stämpel)
- intyg av Anna *Af förestående stämning har jag denna dag erhållit del. Och jemte det jag erkänner att jag af hat och motvilja öfvergifvit och förlupit min man Lantbrukaren AW förklarar jag härmed att jag icke ämnar till honom för äktenskapets fortsättande. Jag underkastar mig de i stämningen framställda påståendena* (Köpenhamn 27 mars,intygat av generalkonsuln och 4 kr stämpel)
- Rättegångsfullmakt av Arvid 29 mars och Anna 27 mars (4 kr stämpel)
- Flyttintyg från Sandhem 21 februari att makarna flyttat till Jönköping
- Förhandling 30 mars. Ombud: för Arvid Axel Fahlström, för Anna sakföraren Axel von Gegerfeldt. Axel Fahlström begär vittnesförhör med husägaren Gustav Svenson, Jönköping och fabrikör **David Gideon Lindström** i Tunarp *(Är Tunarps jurist som återkommer vid dödsboet efter Arvid 1901).*
  Vittnesberättelse: (Svenson) *För omkring 7 eller 8 år sedan, då makarna W vistades hos vittnets i Sandhem boende svåger* [Hofmejorna där de bodde 93-94]*, besökt dem och därvid iakttagit, att det varit långt ifrån gott förhållande emellan makarna, att vittnet sedermera i januari nästlidet år ånyo kommit i beröring med makarna vilka då haft sin bostad i Fritsla, och hade vittnet, som fått i uppdrag att ordna makarnas ekonomiska förhållanden i och för skilsmässa dem emellan, tydligen förmärkt, att hat och ovilja varit rådande mellan makarna, samt hört mannen fälla synnerligen ärekränkande yttranden om sin hustru, att i april sistnämnda år först hustrun och en tid efter mannen flyttat till Tunarp, som då ägdes av en broder till hustrun, att vittnet jemväl då varit i tillfälle att iakttaga den ovilja och bitterhet, som fortfarande rådt emellan parterna, att vittnet hade sig bekant, att mannen vid detta tid låtit i tidningarna införa en annons, däruti han anhållit om inackordering hos en medelålders flicka eller enka, att hustrun i slutet av nästlidna november rymt ifrån mannen, utan att derefter återvända till honom, samt att mannen sedan den 1 därpåföljande december varit boende här i staden.*
  (vittnesberättelse av Lindström:) *Att vittnet känt makarna sedan den tid de bott å Tunarp, ehuru vittnet ej förmärkt några uppträdanden emellan makarna, vittnet dock iakttagit, att förhållandet dem emellan ej varit vidare godt, att mannen hyst ovilja för sin hustru, om hvilken han påstått, att hon varit orsaken till hans ekonomiska ruin.(..)*
- Dom 4 april (§ 87, där Arvid omnämns som Handelsagent) - *Då upplyst blifvit att käranden icke är här i staden mantalsskriven finner rådhusrätten (.lagref.) sig icke behörig i målet till pröfning upptaga*

28 juni-10 juli Göta Hofrätt, Jönköpings rådhusrätt (§ 186,199)

- Besvär över dom till Göta hovrätt av Arvid 28 juni, med intyg av stadskassören i Jönköping som intygar att Arvid varit mantalsskriven i Jönköping. Göta hovrätt bifaller besväret och återsänder ärendet till Rådhusrätten
- Förhandling i rådhusrätten 6 juli. Ombud: för Arvid häradshövding Gustaf Hägerström, för Anna sakföraren Axel von Gegerfeldt
- Dom 10 juli – *Som det får anses vara i målet utredt, att hustrun av ondska och motvilja öfvergifvit sin man och farit utrikes i uppsåt att icke till honom återvända, pröfvar rådhusrätten lagligt döma till skillnad i äktenskapet mellan makarna samt förklarar hustrun förlustig sin lott i makarnas bo (..)*

2 – 4 augusti Domkapitlet i Växjö

- Utslag 2 augusti (..ref t dom per 10 juli etc och anhållan till domkapitlet från Arvid den 25 juli..) *göra domkapitlet skillnad i äktenskapet dessa makar emellan i avseende till egenvilligt öfvergivande å hustruns sida(...)*
- Utfärdande av skiljebrev 4 augusti

Kommentar

Skilsmässa var en mycket ovanlig händelse på denna tid. Sättet som Anna använt, att ”fly” till Köpenhamn och ”vägra” flytta samman igen, verkar dock varit en teknik som förekommer i flera likande fall från den tiden. Processen kan antas ha krävt tillgång till god juridisk kompetens och en del pengar, och den verkar också i detta fall ha förberetts redan från tidigt 1898, nära ett år innan den formella begäran skickas in.

Arvid tycks bara ha ekonomiska nackdelar av en skilsmässa och historien om honom på Uddetorp visar honom svag och initiativlös, gör att allt talar för att det är Anna själv, eventuellt med hjälp av sina släktingar som är drivande. David Gideon Lindström som nämns ovan står som boupptecknare efter Claes B 1890 och efter Sven B 1898 och som uppgörare av ett inbördes testamente mellan Sven och hans maka, vilket gör att han kan anses vara den ”juridiska expert” som drivit denna fråga, även om han inte som titel har jurist. Det andra vittnet verkar också vara en med nära koppling till Berglundarna då han anger sig vara svåger till ägaren av den gård (Hofmajorna) som tycks ägts av Annas mors släkt.

Arvid i Alingsås till sin död 1901

Arvid med Edit och Nils står som utflyttade till Alingsås 24 april 1900. Tveksamt dock om barnen faktiskt bott där. Vid bouppteckningen i januari 1902 uppges Nils som studerande i Borås och Edit som boende i Drammen. Edit finns också omnämnd i ett brev inom Berglundsläkten 5 juni 1897 som att eventuell börja som elev på Samariterhemmet.

Huset Arvid bodde i var ett ”hem för tidigare lärare” och han torde där hyrt en lägenhet på ett eller två rum.

Arvid avled 23 september 1901. Dödsorsaken är angiven till cancer i nässvalget. Denna ger diffusa symtom inledningsmässigt och uppges kunna bero på rökning (cigarr?) och försvåras av stor alkoholkonsumtion.

Enligt en muntlig tradition från Ernst, var ingen av barnen med vid begravningen.

Huset i Alingsås, där Arvid bodde, V Kyrkogatan-Drottningsgatan, foto från 1951.

Död och bouppteckning 1901-1902

Bouppteckning förrättades 31 januari 1902. Förutom de som intygar undertecknandet fanns Karl med, med fullmakt från Ernst. Karl är också den som uppger boet. Dessutom närvarar Gideon Lindström Tunarpshammar, Sandhem, med fullmakt för Nils (omyndig, studerande i Borås) och Edit (myndig bor i Drammen)

TILLGÅNGAR	
Kontanter vid dödstillfället	290
Lösöre och kläder	332
SKULDER	
Begravningskostnader	160
Bouppteckningskostnader	15
Läkare och medicin mm	75
Frk Gerda Norinder enl räkn	5
Revers, Louise Wennersten	350
BEHÅLLNING I BOET	17

Kommentarer

Lösöret omfattar en uppsättning möbler etc som representerar en god standard, som chiffonjé, skrivbord, soffa och en trymå med bord. Också ett väggur, en tagelmadrass, sex par lakan, bordsdukar etc visar på god standard. I övrigt saknas saker med extra värde eller som påvisar en egen personlighet, möjligtvis med undantag av en sabel och 12 matskedar värda 26 kr.

Anmärkningsvärt är avsaknaden av räkningar för saker som hyra, specerier, vilka dock eventuellt kan ha inkluderats i posten läkemedel och medicin etc

Louise Wennersten, Lidköping är hans äldsta syster.

Kontanterna i boet är betydligt mer än förväntat och bör rimligtvis komma från Louise, enligt reversen. Lägg också märke till hur precis kontanterna (290) täcker behovet av kontanta utlägg av boet (255) . Också att skillnaden mellan revers och kontanter i boet är av en storlek som kunde väl stämma för utgifter av typ små privatlån, räkningar till affärer.

Något arvskifte finns ej vilket är ovanligt men 17 kronor var inte mycket ens då,. Lösöret som mycket möjligt givits ett föt högt värde för att ge boet en behållning och ej skuld, torde tillfallit Louise för att täcka reversen.

Slutligen dyker Gideon Lindström upp som är Tunarpsgodset jurist (han hade också en roll i skilsmässan) och det är svårt att inte tro att han ligger bakom den prydliga bouppteckningen.

”Arvet” efter Arvid

Hustrun Anna

Nils med sonen Lars (f 1912) och Anna

Anna levde till 1929 och bodde under 10-talet hos Nils och den sista tiden hos sonen Ernst. Minnet av henne från barnbarnen, som har klara minnen av henne, är att hon upplevdes som bister och kanske lite bitter.

Dottern Edit

Edit förblev ogift och dog i Tranås 15 augusti 1954. Det finns ett foto av henne med en Lilly Hammar taget 1910. Lily arbetade som assistent åt fotografen i Borås, och kom från Gränna dit hon senare flyttade tillbaks till och blev en välkänd polkagrismakare. På fotot av dem har Nils på baksidan skrivit att de ”*levde samman i Grenna”*, oklart dock vilken tid som avses.

Edit Wennersten

Nils dotter Birgitta berättar att Edit kunde dyka upp hos Nils med en kappsäck som hon slängde upp på bordet och meddelade att hon nu tänkte bo en tid hos dem. Hon spenderade dagarna med att måla på sidenbordsdukar som hon sedan sålde. Det finns också oljemålningar hon gjort troligtvis för försäljning (blomma i vas). Tre av Nils barn har uppgivit att Edit upplevdes mycket negativt, krävde att barnen bredde smörgåsar åt henne etc. Birgitta berättar att det också hände att Edit (som torde varit mycket fattig) ibland kunde få infallet ta in på hotell där hon sedan skickade räkningen till Nils (även han med extrem penningknapphet vid denna tid). Nils var dock både överseende och vänlig mot Edit, vilket förvånade barnen.

Sonen Karl

Karl Wennersten

Karl blev en framgångsrik revisor och bildade familj i Borås och fick fyra barn Sigurd 1915, Angerd 1916, Ivar 1918 och Ingrid 1919.
Ingen av barnen kan påminna sig en enda kommentar han fällt om sin far (däremot om sin farfar som dog när Karl var 3 år och 3 månader).
Kontakterna med övriga syskon och mamman verkar varit få även om Nils son Gösta på 1920-talet fick frimärken av honom.

Karl uppfattades som mycket ordentlig

Sonen Ernst

Ernst Wennersten

Ernst blev järnvägare och bildade familj i Örebro och fick två barn, Eva 1905 och Åke 1909.

Han blev aktivt kristen (Missionsförbundet) vilket började redan 1893 vid Örnsjöberg.

Ernst såg efter sin mamma och var intresserad av släkthistorien men hade även han mycket lite kontakt med syskonen i övrigt.

Ernst upplevdes som trygg och stabil.

Sonen Nils

Nils Wennersten

Nils utbildade sig till ingenjör, bland annat i England. Efter några års praktik i olika textilföretag så startade han med en kompanjon 1911 ett textilföretag för att något senare, efter brytning med partnern, starta ett eget mattväveri i Habo som 1925 gick i konkurs. Därefter startade han med en ny kompanjon kemtvätteriverksamhet i Höör, som också gick i konkurs. Efter pengar från sin farbror Ernst Ludvig kunde han sedan bygga upp en ångtvätt.

Nils bildade familj och fick sex barn Lars 1912, Karin 1913, Gösta 1915, Ulla 1917, Göran 1920 och Birgitta 1925.

Nils berättade en del om sin far och uppväxt och den känsla av fattig kusin som han kände gentemot Berglund-kusinerna.

Nils kunde vara glad och trevlig men kunde också, inte minst under de dåliga tiderna, visa sig hård, med drag av elakhet. Han var lite oberäknelig.

Efterord

Jag började med hoppet att kunna hitta förmildrande fakta om familjens svarta får. Men även om det finns detaljer som indikerar att även Anna var slösaktig och inte så lätt att ha att göra med, så kvarstår bilden av Arvid som entydigt mörk. Han verkar varit en dålig jordbrukare och i ekonomiska ting närmast oansvarig i sin oförmåga (ointresse) att ha utgifter och intäkter i balans.

En "trött" Arvid 1894

Arvid syns ha haft bra uppväxtförhållanden, där snarast arbeten som arrendator och handlande var de som föräldrarna (modern) såg som naturliga för Arvid. Och hur krokig Arvids livresa än blir så verkar det som han alltid var välkommen hemma och fick respekt (och ekonomisk hjälp) av dem.

Arvids yrkesinsatser imponerar inte. Redan hans försök tidigt i livet inom handlandebranchen verkar gått mindre bra. Han senare insatser som lantbrukare i form av arrendator ger heller inga avtryck som pekar på framgång, inte ens från de första åren.

Giftermålet med Anna är direkt kopplat till sådana ekonomiska fördelar att Arvid därefter kan framträda som en ”patron” och som ägare till en större gård. Samtidigt indikerar materialet att äktenskapet var olyckligt efter cirka 10 år, och ingen information finns att det ens inledningsmässigt var bra. Från det tillgängliga materialet tycks det som Annas far, den välbärgade ägaren till Tunarp, Claes B, är aktivt stödjande paret att få en gård. Det kan knappast tolkas på annat sätt än att han var välvillig till Arvid och giftermålet mellan honom och Anna, som också vid tiden för giftermålet var över 33. Det är svårt släppa misstanken att Arvids uppvaktning av Anna till del baserades på ekonomisk beräkning, om det nu inte var Anna som var drivande i att få till äktenskapet för att säkra en ståndsmässig tillvaro.

Arvids misslyckande som godsägare framträder från arkiven, och denna del av min pappas beskrivning, *att ha förslösat två gårdar,* verkar stämma. Och det tycks han inte heller som familjefar lämnat något gott efter sig, då ingen av barnen har haft något förlåtande eller positivt att säga om honom.

Arvids dödsorsak, vid 57 års ålder, anges till cancer i nässvalget. Detta sägs kunna uppkomma från rökning och försvåras av stort alkoholintag. Symtomen kan också vara otydliga och blandas ihop med förkylning. Denna information, samt sonen Ernsts minnesanteckning att Arvid blev sjuk under Uddetorpstiden, 3-4 år före sin död, är de enda fakta om hans hälsa och leverne som finns tillgängliga. Så den andra delen av min pappas beskrivning ”han *söp upp* två gårdar” bekräftas inte av materialet, även om inte heller motsatsen går att källbelägga. Själv är jag tveksam till om det är hela sanningen. Det är kanske dock lättare sammanfatta Arvids liv med att han ”söp” än den lite komplexare bild jag ser – en person som ville uppträda som en ”patron” men saknade det grundläggande ekonomiska omdöme som krävdes för att kunna skapa motsvarande intäkter.

Noter

Huvudkälla för det jag skrivit om Arvid är kyrkoböckerna samt dokument om bouppteckningar, fastighetsköp och inteckningar och skilsmässohandlingarna från häradsrätt och rådhusrätt.

Boken Skara högre allmänna läroverks lärjungar 1826-1869 innehöll vissa uppgifter

Skaraborgs läns tidning från början av 1893, innehöll lite om auktioner etc.

Ernst Wennersten har dokumenterat lite om sin uppväxt vilket varit av stort värde.

Nils Wennersten har efterlämnat spridda noteringar.

Anna Berglunds fotoalbum som övertagits av Nils som också skrivit in kommentarer på baksidan av fotona har jag använt. Albumet har jag också nu i egen ägo efter att min kusin Gunilla, Nils son Lars dotter, gett mig det. Även foton i Birgitta Blomquists (född Wennersten) ägo har använts, vilka kommit från Nils. Aktuella foton har jag fått från min syster Kerstin. Några foton kommer från Bengt Wennersten som han fått ta över efter Ernst.

Birgit (min mamma) Wennersten har skrivit om Nils historia som jag använt.

Uppgifter från Skara stifts herdaminne har använts för beskrivning av Fredrik W och Johan W.

Jag har också inkluderat vissa muntliga traditioner, där jag angivit källan i dessa fall. Dock inte om uppgiften att Ulrika faderslösa barnbarn bodde hos henne som jag fått av dottersonhustru till Willgot W.

Jag har haft tillgång till ”Berglundssammanställningen” i orange som är väl spridd. Och också en sammanställning av Wennerstensläkten där bland annat utdraget från Skara stifts herdaminne 1871 om Johan W återfinns. Jag har använt några få biografiska data från dessa källor och har också lagt upp en del av denna info på Geni (http://www.geni.com) (sök tex på Arvid Wennersten)

Detta dokument och större versioner av de bilder samt den fulla bouppteckningen återfinns på http://www.anderswennersten.se